

Un număr vechiu 2 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

Director : **DIMITRIE ALEXANDRESCO**

Decanul Facultății de Drept din Iași, fost Procuror-general la Înalta Curte de Casație

Prim-Redactor : **EMANOIL DAN**

Licențiat în drept, avocat

Redactor-proprietar : **I. S. CODREANU**

Licențiat în drept și științe de Stat, avocat

ABONAMENTUL

Pe an, în România, cu Tabla . . . 45 lei
 6 luni . . . . . 20 »
 3 luni . . . . . 10 »
 Streinătate 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

Apare de două ori pe săptămână
 sub direcțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
 București, CALEA RAHOVEI, 5
 Lângă Palatul Justiției
 = TELEFON 16/93 =

Cu acest număr intrăm în vacanța mare și conform tradiției ziarul va apare la 2 săptămâni, deci numărul viitor va eși cu data de Joi 16 Iulie.

SUMAR

— Efectul inscripțiunii ipotecare asupra dobânzilor (urmare) de d-l judecător *Andrei Rădulescu.*

JURISPRUDENȚA

— *Consiliul Administrativ permanent de pe lângă Ministerul de interne.* Apelurile făcute de C. Golineanu ș. a. contra deciziei consiliului comunei Craiova prin care s'a aprobat bugetul așezământului «Maica Domnului de la Dudu», din Craiova pe exercițiul 1914—15. (Dacă bugetul așezământului de binefaceri «Maica Domnului de la Dudu» din Craiova poate fi rectificat de către Stat pentru a se pune capăt risipii ce se face de către episcopii cu sumele fixate ca ajutoare familiilor ctitoricești?) cu o Notă de d-l profesor I. Tanoviceanu.

Efectul inscripțiunii ipotecare asupra dobânzilor

(Urmare *)

3. Pentru interpretarea art. 1785 este necesar mai întâi a vedea la care dobânzi se referă. În text vorbindu-se de interese datorite pe 3 ani fără altă explicație, s'ar putea bănui că se referă la orice interese datorite, fie anterioare inscripțiunii, fie posterioare.

Sensul este că nu sunt garantate decât interesele care vor curge după luarea inscripțiunii. Aceasta rezultă din textul articolului al cărui sfârșit are cuvintele: «fără prejudiciul inscripțiunilor ce se poate lua pentru interese după 3 ani.....». Nu poate fi vorba decât de interesele care curg după luarea inscripțiunii pentru capital; această inscripțiune garantează interesele viitoare pe 3 ani, și în urmă dacă mai e cazul se va lua altă inscripțiune pentru garantarea dobânzilor. Dacă legea s'ar fi referit și la dobânzile anterioare inscripțiunii n'ar mai avea rost cuvintele citate de la finele articolului; nu se vede pentru ce s'ar mai menționa că se poate lua inscripțiuni după 3 ani. Până atunci creditorul, ale cărui dobânzi anterioare inscripției capitalului au fost garantate prin această inscripție, n'ar mai putea oare lua

inscripțiuni ipotecare pentru a-și garanta dobânzile care curg de la acea inscripție? Nimic nu îndrituiește o asemenea interpretare.

Diferența de text dintre legea noastră și cea belgiană, care n'are cuvintele «pentru interese după 3 ani» servește încă pentru interpretarea ce am dat. Și în dreptul belgian și francez se admite de asemenea că legea s'a referit la dobânzile «à échoir»; totuși ușoara modificare introdusă de legiuitorul nostru este bine venită pentru sprijinirea acestei interpretări.

În afară de aceasta textul art. 1785 vorbind de garantarea unei creanțe înscrise care produce interese, desigur că se referă la o creanță care produce dobânzi în viitor așa că prezentul «produce» are sens de viitor. Dobânzile produse de creanță până atunci, aproape sigur că au fost capitalizate de creditor și trecute în totalul creanței, pentru care s'a luat inscripție. Admițând însă că n'au fost capitalizate și se datoresc separat, atunci ele constituie o creanță separată. Pentru a fi garantată va trebui să se prevadă în inscripțiunea primă sau să se ia o inscripțiune separată. Terții nu se pot plânge fiindcă acele dobânzi constituie o creanță nouă pe care debitorul a garantat-o ca și capitalul aducând aceasta la cunoștința terțiilor prin îndeplinirea formelor de publicitate cerute de lege. Deși legea noastră n'a reproduș art. 83 alin. 4 din legea belgiană care cere să se arate și accesoriile creanței, totuși aceasta se impune de principiile publicității cerută în această materie. Dobânzile anterioare inscripțiunii fiind un accesoriu al creanței trebuie deci menționate în inscripțiune. Dacă nu se procedează astfel sau nu se ia altă inscripțiune ele nu pot fi reclamate decât ca o creanță hirografară.

Prin urmare art. 1785 este aplicabil numai dobânzilor care curg după luarea inscripțiunii¹⁾.

4. Să vedem ce condițiuni se cer pentru aplicarea acestui articol.

O primă condiție este să fie un capital sau o rentă,

¹⁾ P. Pont o. c. No. 991 și 1014. Aubry & Rau o. c. ed. IV, tom. III, No. 265, p. 423. Guillouard III, 1560. Baudry et de Loynes o. c. III, 1713. Fuzier-Herman C. civ. ann. IV, art. 2151, No. 1. Martou o. c. III, 1116. Laurent o. c. XXXI, No. 67. Lemaire-Bosseret. Les sûretés réelles, No. 307. Beltjens Code civil belge ann. VI, art. 87 No. 1. Alexandresco D. o. c. X, 638 nota 2.

care produce interese. Capitalul sau renta să fie bine determinat, să se știe bine cuantumul.

Dacă părțile n'au convenit să se plătească vre-o dobândă nu este loc a se aplica art. 1785 c. civil.

Nu este suficient să existe un capital producător de dobânzi ci trebuie să se ia inscripțiunea cerută de lege pentru conservarea ipotecilor și privilegiilor și în această inscripțiune să se facă mențiune de dobânzi. Nu este nevoie să se arate în inscripțiune totalul dobânzilor pe 3 ani, total garantat prin art. 1785 în acelaș rang cu capitalul dacă nu s'ar plăti dobânzile; este destul să se arate care sunt aceste dobânzi, cât la sută se plătește anual. Chiar dacă nu s'ar arăta dobânzile în acest mod, la noi s'a decis că legea este satisfăcută când în inscripție se prevede că se asigură suma împrumutată în condițiunile și cu clauzele din actul de ipotecă unde se face mențiune de dobânzi¹⁾. Este de dorit însă să se arate dobânzile chiar în inscripție căci aceasta e mijlocul de înștiințare pentru terții, care nu pot fi obligați să cerceteze toate actele de ipotecă.

Aceste cerințe rezultă din text care prevede lămurit «înseris» și din publicitatea introdusă de lege. Ceea ce s'a stabilit între părți nu poate fi opus terților fără îndeplinirea formelor de publicitate. Este adevărat că găsim o inscripțiune, chiar fără arătare de procente, terții mai totdeauna vor cerceta și actul de ipotecă; când însă acel act este autentificat altundeva decât la tribunalul unde s'a luat inscripțiunea nu vor putea să'l cerceteze și deci n'au puțința să cunoască cât mai exact toate sarcinile imobilului, cunoștință care trebuie să o dobândească din inscripțiune. De altă parte, dacă art. 1781 nu cere—cum am mai arătat—ca art. 83 al. IV legea belgiană să se prevadă în inscripțiune și accesoriile creanței, de aici nu rezultă că la noi nu s'ar cere o asemenea mențiune. Textul nostru este foarte sumar redactat dar publicitatea cerută este aceeași ca în legea belgiană. Tăcerea legii noastre asupra accesoriilor nu poate fi interpretată în sensul că la noi n'ar fi necesară arătarea accesoriilor fiindcă aceasta ar păcătui contra sistemului de publicitate; s'ar admite că pot fi sarcini garantate în acelaș rang cu capitalul și care totuși sunt scutite de publicitatea necesară pentru înștiințarea terțiilor.

De aceea creditorul care vrea să beneficieze de art. 1785 c. civ. trebuie să ceară să se menționeze în inscripțiune că are o creanță care produce dobânzi. Fără această mențiune terții nu sunt ținuți să știe ceea ce a intervenit între părți dar nu s'a publicat²⁾.

5. Legea în art. 1785 menționează afară de capital și o rentă. Vechiul text francez și legea belgiană vorbește de «un capital produisant intérêt ou arrérages». Prin art. 14 al. I legei din 9 Messidor an. III, se pre-

vedea expres că termenul arătat se aplică nu numai intereselor unui capital ci și pentru areragele rentelor, fie perpetui, fie viagere. Dispozițiunea nu s'a mai reprodus în art. 2151 c. civ.; de aceea s'a putut crede că s'ar fi admis alt sistem după care acel articol s'ar referi numai la rentele perpetui unde e un capital dar nu și la rentele viagere unde creditorul pe lângă dobânda anuală primește și o parte din capital, așa că n'ar fi la acest fel de rente un capital producător de dobânzi cum prevede statutul articol. Consecința ar fi că ar trebui să se ia câte o inscripțiune ipotecară pentru fiecare din câștigul datorat. Din alăturarea cuvintelor «intérêts ou arrérages», din faptul că legea întrebunțează un termen general «arrérages» fără vreo distincție și din motivele care au determinat înscrierea art. 2151 și 87 s'a stabilit că textul se aplică pentru toate sumele pe care trebuie să le plătească în mod periodic un debitor³⁾.

Legiuitorul nostru a introdus o mică modificare care înlătură discuția. Articolul 1785 are redacțiunea: «capital sau rentă care produce interese...». Textul prevăzând și capital și rentă în general nu mai poate avea loc discuția din dr. francez și belgian; el se va aplica atât la o rentă perpetuă cât și la una viageră⁴⁾. Poate că legiuitorul a dat această redacțiune și, pentru că nu găsea cuvânt potrivit pentru traducerea lui «arrérages» pe care în art. 1907 (2274) l'a tradus prin «venituri» și de l'ar fi suprimat zicând «capital care produce interese...» s'ar fi putut crede că n'a vrut să mai aplice această dispoziție și rentelor ci numai capitalului; de aceea păstrând numai cuvântul interese a adăugat pe lângă capital și «rentă».

6. Pentru aplicarea art. 1785 mai trebuie ca să fie dobânzi datorite. Aceeasta reese și din textul belgian și francez dar legiuitorul nostru și aici a alcătuit o redacțiune mai bună prevăzând formal: «interesele datorite». Cuvântul «datorite» nu trebuie luat în sens de «exigibile». Ceva poate fi datorit și totuși să nu fie exigibil din anumite cauze. Părțile pot conveni ca dobânzile să nu se plătească după 6 luni, sau după un an ci după 4 ani. Ele sânt exigibile după 4 ani; numai atunci pot fi reclamate de creditor. Totuși ele sânt datorite căci pe măsură ce trece timpul, sânt produse ca un fruct al capitalului și nefiind plătite în aceiași măsură sânt datorite. Dobânzile sânt datorite zi cu zi și numai exigibilitatea lor este suspendată până la anumite date.

Legea prin art. 1785 nu cere ca interesele să fie exigibile și de nicăeri nu rezultă această cerință precum nici aceea ca interesele să fie periodic exigibile. Se poate ca părțile să convie ca interesele să se plătească

¹⁾ Curtea de apel Buc. I, Decizia 263/906. Dreptul 1907, p. 53-54.

²⁾ Guillouard o. c. II, 1557-58. Laurent o. c. XXXI, 67. Lemaire-Bossere o. c. 308. Beltjens l. c. n. 2. Nacu Dr. civil român, III, 319, Alexandresco o. c. X, 641.

³⁾ Pont, o. c. II, 1029. Aubry & Rau o. c. III, No. 285, p. 422. Guillouard o. c. III, 1565. Fuzier-Hermann o. c. art. 2151, No. 3-4 și S. Planiol o. c. II, 2970. Martou o. c. III, 1122. Laurent o. c. XXXI, No. 71. Beltjens o. c. art. 87, No. 8.

⁴⁾ C. apel Buc. II, decizia 39/904. Dreptul 1904, No. 25, p. 19 6

nu în mod periodic: la 6 luni, la un an, etc., ci, odată după 2 ani, altă dată după 6 luni sau după 3 ani așa că nu sunt exigibile în mod periodic. Dacă s'ar admite — cum se face de obicei — că legea cere ca interesele să aibă această calitate de a fi periodic exigibile, ipotezele arătate n'ar mai intra în prevederile legii și astfel de procente n'ar fi garantate. De asemenea părțile pot conveni ca procentele să se plătească după 4 ani așa că în cei 3 ani deși sunt datorite dar nu sunt exigibile și deci ar trebui să nu beneficieze de art. 1785. Asemenea cerințe, care ar duce la astfel de rezultate, nu pot fi create pe cale de interpretare, mai ales față de textul român, care cere lămurit numai ca interesele să fie datorite.

Deci ceea ce trebuie să ne preocupe când e chestiunea de a ce aplica acel articol este dacă interesele sunt datorite, indiferent dacă sânt exigibile în mod periodic și indiferent dacă acelea asupra cărora e discuție sânt exigibile.

7. Indeplinite condițiunile arătate, efectul art. 1785 se va produce. Interesele datorite pe 3 ani sânt garantate deplin drept în acelaș rang cu capitalul.

Cum se socotesc acești 3 ani? Se crede uneori că sânt primii 3 ani, care urmează după luarea inscripțiunei. Este posibil însă ca procentele pe acești ani să fie plătite și atunci ne mai fiind procente datorite, cum pretinde legea, ar urma că nu mai sunt garantate alte procente. Această părere este greșită.

Legea nu prevede care sunt acei 3 ani, dacă sunt primii, care urmează după luarea inscripției, dacă sunt ultimii din șirul anilor pentru care procentele sunt datorite, dacă sunt consecutivi sau separați prin alții pentru care s'au plătit procentele; ea nu cere decât să fie datorite. Dacă legea noastră a introdus cuvintele «după 3 ani» la sfârșitul articolului nu urmează că ar fi admis că acei 3 ani sunt primii care vin după luarea inscripțiunii. Acele cuvinte sunt introduse pentru cazul când nu s'ar plăti procentele pe acești ani și când creditorul este obligat să ia alte inscripțiuni pentru procentele următoare.

Sensul legii reese pe deplin și din lucrările pregătitoare belgiene. În raportul Comisiunei speciale se spune: «C'est au moment ou l'inscription produit son effet, en conférant au créancier un droit sur le prix que s'arrête le terme de trois années d'intérêts, placés au même rang d'hypothèque que le capital». Raportul făcut Camerii Reprezentanților prevede că termenul de 3 ani se oprește în momentul când dreptul creditorului asupra imobilului se transformă într'un drept asupra prețului, chestiune care e în legătură cu a epocii când inscripțiunile nu mai trebuiesc reînnoite ¹⁾.

Din aceste rapoarte rezultă că limita la care se oprește cei 3 ani este momentul când inscripțiunea a conferit creditorului un drept asupra prețului. Aceasta este numai

limita până unde pot fi socotiți cei 3 ani; nu urmează însă, că ei sunt cei 3 ani care precedă imediat acel moment; ei pot fi și alții mai depărtați.

Deci nici din textul legii nici din lucrările preparatorii ale isvorului nu rezultă că acei 3 ani sunt fixați.

După cum am arătat legea restrângând principiul: accesoriul urmează principalul și introducând o excepție la principiul după care ipoteca nu poate garanta — și inscripția nu poate conserva o creanță care nu există — a limitat această dispoziție excepțională la termenul de 3 ani; atât și nimic mai mult. A fixat numărul anilor dar n'a spus care sunt, nu i-a specificat, ci a lăsat libertate în alegerea lor dintre anii pentru care procentele sunt datorite.

Ei fac parte dintr'o perioadă de timp ale cărei limite numai sunt determinate. Inceputul acestei perioade este momentul de când procentele sunt datorite, moment care coincide, uneori, cu data inscripțiunei iar sfârșitul este momentul când inscripția a conferit un drept asupra prețului. În această perioadă, mai lungă ori mai scurtă, creditorul e liber să și aleagă cei 3 ani, bine înțeles dacă procentele sânt datorite, și numai din timpul pentru care sânt datorite. Dacă procentele se datoresc numai pe 3 ani care urmează după luarea inscripției chestia e simplă. Ele vor fi garantate în acelaș rang cu capitalul. Dacă vor fi datorite pe 5 ani care urmează după inscripțiune, creditorul va avea acelaș rang ca și pentru capital pentru 3 ani; liber e să se socotească în acești 3 ani primii 3 ani sau al 3-lea, al 4-lea și al 5-lea sau I, III, și V sau I, II și IV sau II, III, V sau altfel. Aceiași soluție dacă vor fi datorati pe 5 ani sau mai puțini din cei care preceda momentul când inscripția a conferit un drept asupra prețului. Dacă vor fi datorate numai pe 2 ani imediat precedând acest moment, numai pe acest timp vor beneficia de art. 1785.

Dacă s'ar întâmpla ca din aceste perioade de 5 ani să fie datorate dobânzile pe I, II, IV și V și plătite pe al III, creditorul va alege 3 ani, rămânând pentru al 4-lea negarantat conf. art. 1785. Dacă s'ar datora procente pe mai mult de 5 ani, ele vor fi prescrise, afară de n'a avut loc vre-o întrerupere. Când s'ar datori pe 7—8 ani nefiind prescrise decât pe 5 ani creditorul își va exercita dreptul din art. 1785 asupra celor pe 5 ani alegând 3 ani. Când însă prescripția e întreruptă, perioada de timp din care se vor alege cei 3 ani e mai mare. Astfel dacă s'ar datori procente pe 10 ani, liber e creditorul să aleagă anul următor luării inscripțiunei, anul imediat anterior momentului când inscripția a conferit drept asupra prețului, și anul de la mijloc. Terții n'au ce obiecta fiindcă orcum s'ar alege cei 3 ani, cuantumul dobânzilor e acelaș și ei au fost înștiințați că acel creditor are drept la dobânda pe 3 ani să i se atribue în acelaș rang cu capitalul. De altfel creditorul — odată ce dobânda e aceeași — nu are interes să aleagă anii răspândiți ca în ipotezele de mai sus ci va

¹⁾ Laurent o. e. XXXI, No. 70. Beltjens o. e. No. 3.

alege anii mai vechi cu procente datorite spre a se pune la adăpost de o eventuală prescripție. Dacă procentele s'au plătit pe primii 3 ani, dreptul prevăzut de art. 1785 trece asupra procentelor pe alți 3 ani; deci acest drept în caz de plata procentelor trece asupra altor ani cu procente datorite; am putea zice că el rulează cu neplata procentelor¹⁾.

(Va urma).

ANDREI RADULESCU

Judecător Trib. Ilfov

MINISTERUL DE INTERNE

Direcțiunea Administrației Județene și Comunale

Avizul Consiliului administrativ permanent No. 110

din 11 Februarie 1915

Așezământul «Maica Domnului dela Dudu» din Craiova. — Budgetul acestui așezământ. — Dacă poate fi mărginită de către Stat, suma ce se alocă în Budgetul acestui așezământ pentru ajutorul familiilor ctitorilor.

Așezământul «Maica Domnului dela Dudu» din Craiova, fiind întărit prin hrisovul Domnitorului Mihail Const. Sutu din 21 Aprilie 1785, din necesitatea intervenției puterii publice, și deci a colaborării sale cu fondatorii la constituirea unui așezământ de utilitate publică, precum și din faptul că asemenea nevoi, înlesnind astfel unele sarcini ce incumbă Statului, naște pentru Stat dreptul de priveghere și de control asupra acestor așezăminte, pentru ca ele să nu se depărteze dela scopul pentru care au fost înființate și în vederea cărui i s'a atribuit calitatea de persoană juridică și că nici interesele lor să fie periclitate prin actele făcute după arbitrarul administratorilor.

Așa dar, pentru a se pune capăt risipei ce se face cu tot felul de ajutoare, risipă care îngreuiază recăldirea bisericii și împiedică dezvoltarea operilor de binefacere și de cultură, cari erau în intențiunea primilor ctitori, este absolut necesar ca Statul să fixeze și în această privință un maximum de 5% din venituri în limitele cărui să se poată acorda burse sau ajutoare la cei merițiși sau lipsiți de mijloace.

S'a luat în cercetare apelurile făcute prin petițiunea înregistrată la No. 2821, 2893 și 3990/914, de d-lor: C. Golfineanu, Căp. N. Budisteanu, Elena C. Anghelescu și Ecaterina Niculescu-Dorobanțu, în calitate de descendenți ai lui Hagii Gheorghe Ion, unul din fondatorii așezământului «Maica Domnului dela Dudu», în contra deciziei Consiliului comunel Craiova, prin care s'a aprobat bugetul aceluși așezământ pe exercițiul 1914/915;

Având în vedere adresele Ministerului de Interne No. 15404, 15554, 15884, 16118, 21472, 22854, 23916/914, 198, 1232 și 2026/915;

Având în vedere că apelații întemeiază apelurile lor pe motivele: că administrațiunea așezământului se abate de la actele de fundațiune; că, potrivit acelor acte, veniturile trebuiesc întrebuințate: a) pentru Biserică; b) pentru a se ajuta descendenții din familia fondatoare; c) pentru acte de bine faceri; că, pentru

Biserică, ctitori și foști epitropi au prevăzut în buget prea puțin, iar pentru ajutorarea descendenților din familie—deși actele de fundațiune nu crează preferințe în favoarea vreunuia dintre dânsi — ctitorii I. Ralian și Căp. B. Golfineanu și-au înscris în buget câte 12.000 lei anual, cu titlu de remunerațiune; că, pe lângă aceasta remunerațiune, s'a prevăzut un ajutor anual de 9000 lei, plus 2000 lei, pentru căutarea sănătății, d-nei Elena Ralian, mama ctitorului Ralian, care locuiește în casă cu dânsul și nu este săracă, de oarece primește pensione de la stat; s'a mai prevăzut un ajutor anual de 8000 lei d-nei Emma Golfineanu soția ctitorului Căp. B. Golfineanu, așa că primul ctitor primește 23.000 lei, iar cel dealdoilea 20.000 lei; că pentru ceilalți descendenți, s'a prevăzut ajutoare după cum ei se bucură sau nu de favoarea administratorilor; pentru unii de la 6—8000 lei anual, și pe de-asupra alte ajutoare tot așa de însemnate, cu titlu «pentru căutarea sănătății», ori —, «pentru întreținerea copiilor»; iar pentru alți descendenți, ajutoarele au fost reduse sau suprimate; că, în special, apelantul C. Golfineanu aduce la cunoștința Ministerului unele nereguli săvârșite de ctitori și de foști epitropi în gestiunea avutului așezământului; D-sa arată că suma de lei 64 651 bani 10, trecută în buget sub denumirea de «datorii rămase neachitate din exerciții închise», nu reprezintă altceva decât datorii contractate în cursul exercițiului 1913/914—printre care mare parte cu polițe de la Banca Olteniei pentru cheltuelile nejustificate făcute peste prevederile bugetare; că, din acești bani, ctitorii Ralian și Căp. B. Golfineanu au luat 12.000 lei peste remunerațiunea din buget; că, față cu această situațiune atât de gravă pentru așezământ, apelații cer ca Ministerul să ia măsuri pentru ca abuzurile să înceteze, pentru a se asigura o bună administrațiune și pentru ca bugetul să fie modificat, înscriindu-se pentru apelații ajutoare potrivite cu nevoile lor și cu starea lor socială;

Având în vedere că, din examinarea actelor constitutive ale așezământului și din hrisoavele relative, rezultă că «Biserica Maica Domnului de la Dudu» a fost mai înainte de Iemn (hrisovul Domnitorului Alexandru Ipsilante, 1778 Martie 18), construită și înzestrată de neamul Găianu și de alți buni creștini cu cărți, cu sfințe preotesti și alte odoare și cu moșia Gabru (pomelnicu Epitropului Cluceru Chiriac Găianu și cartea de hotărnicie de la 1819 August 10), moșie pe care Biserica o stăpânește și astăzi; că fondatorii Hagii Gheorghe Ion, negustor, și Cluceru C. Fotescu din «râvna domnească și pentru dragostea sfintei icoane făcătoare de minuni», cu care osteneală s'au străduit până ce au ridicat Biserica de zid și de a înzestrat-o cu argintării, cărți, odăjdii și altele ce au lăznit, făcând și câteva chilii; că boeri neguțatori și alți creștini au hărăzit sfintei Biserici multe odoare și moșii; că fondatorii au orânduit ca chivernisirea și purtarea de grije a Bisericii să o aibă fi lor, dimpreună cu epitropii orânduiți de dânsii—printre cari, Hagii Gheorghe Ion orânduiește și pe ceausul Chiriac Găiană, după cum se arată în zăpisul din 1781 Februarie 10, al Marii Cluceru C. Fotescu și al fiului său Dumitrache C. Fotescu, precum și în testamentul lui Hagii Gheorghe Ion, din 1782 Mai 24, cari constituiesc actele de fundațiune ale așezământului; că, prin testamentul său, Hagii Gheorghe Ion, se îngrijește și de fetele sale Hrisanta și Zamfira, cari erau văduve și cu copii sărmani, făcându-le — numai lor—mestic de la biserica, din strădania lui și a tovarășului lui, răposatul Cluceru C. Fotescu, să li se dea fiște căreia, pe an, câte patru sute oca făină și două sute oca mălai, iar când se va căsători nepoatele sale, la aceiași vreme de nepuțință, să fie ajutate din venitul Bisericii cu cele trebuincioase; că Hagii Gheorghe lasă taleri 20 ca să se dea la cutia de milostenie; că, atât Hagii Gheorghe Ion, cât și fiul său Zamfirache, cu a lor strădanie, au ridicat împrejurul Bisericii chilii pentru «bolnavi ce năzuiau spre tămăduire la Sfânta Icoană Tămăduitoare și Izbăvitoare de orice boale»

¹⁾ Pont. II, 1015 și urm. Aubry & Rau III, No. 265, p. 423. Guillaud III, 1561. Planiol II, 2967. Martou III, 1119. Laurent XXXI, 70. Lemaire Boseret o. c. 308. Beltjens art. 87. Nacu o. c. 318-321. Alexandrescu X, 6. Trib. Not. Ilfov sent. 390, 901. Dreptul 1902 No. 36, p. 286-292. Curtea de apel Buc III, decizia 24/902. Dreptul 1902, No. 38. Curtea de apel Iași, II, decizia 29 Apr. 1902 cu Observație D. Alexandresco. Dreptul 1902, No. 43. Cas. I, decizia 25, Noembrie 1902, Buletin 1902, p. 1134.

având cei scăpați hrana și odihna din veniturile Bisericii; că, încă de la început Biserica a avut și școală în chiliile sale;

Având în vedere că, mai înainte de a examina dispozițiunile din citatele acte de fundațiune, cată să vedem care — este în drept — condițiunea juridică a asezămintelor de utilitate publică, după principiile dreptului public român;

Considerând că, prin asezăminte de utilitate publică trebuie să înțelegem acele instituțiuni cari — deși prin constituirea lor sunt de drept privat — însă, urmărind un scop de utilitate sau de interes general, iau caracterul unor instituțiuni publice;

Că asezămintele de utilitate publică (fondațiunile) neavând o existență reală, fiind numai niște ficțiuni, pentru ca să aibă o existență legală, trebuie, pe de o parte ca utilitatea publică a scopului urmărit să fie formal recunoscută și de altă parte, să li se atribue, prin lege, calitatea de persoană juridică;

Că și în vechiul drept român, asezămintele de folos obștească iau ființă juridică prin învoirea Domnului, care reprezintă suveranitatea națională și a cărei voință este lege;

Considerând că asezământul «Maica Domnului de la Dudu» a fost întărit prin hrisovul Domnitorului Mihail Const. Sutu, din 1785 Aprilie 21. » drept aceea, după aceste mai sus numite două zapise, care urmează voinții și hotărârii ctitorilor, am dat Dumnea-Mea acest domnescu nostru hrisov de întărire la mâinile lui Zamfirache și a celorlalți ctitori și epitropi ai acestei sfinte Biserici ca asezământul ctitorilor să se ție și să se păzească întru toate nestrămutat;

Considerând că din necesitatea intervenției puterii publice și deci a colaborării sale cu fondatorii la constituirea unui asezământ de utilitate publică, precum și din faptul că asemenea instituțiuni sunt destinate a satisface anumite nevoi, înlesnind astfel unele sarcini ce incumbă statului, naște pentru stat dreptul de privilegere și de control asupra acelor asezăminte, pentru ca ele să nu se depărteze de la scopul pentru care au fost înființate și în vederea căruia li s'a atribuit calitatea de persoană juridică și că nici interesele lor să fie periclitate prin acte făcute după arbitrarul administratorilor;

Că, prin hrisovul Domnitorului Gr. Dem. Ghica, din 1828 Februarie 27, se arată că în urma morții ctitorului Dumitrache fiul Clucesii Maria Fotescu, nemi rămânând nici un mostenitor, Domnia țării se socotește însărcinată, din partea numitului cu îngrijirea de a se păzi și a se urma cele orânduite de ctitori cu nestrămutare, ca obștească epitropă ce este, care, atât pentru cuvântul acesta, cât și pentru că are hărăzite multe mili de venituri la această sfântă Biserică, având dreptate de întâiu și mai mare ctitor al Bisericii, slobodă a fost să orânduiască epitropi, să îngrijească de buna economie și îngrijirea a Bisericii și a lucrurilor sale. »;

Că, ca aplicare a principiului de drept public, pe care se întemeiază dreptul de control al statului, Domnitorul B. D. Stirbei prin ofisul din 1850 —, «în vedere că multe biserici fiind înzestrate cu venituri, chivernisirea lor nu se urmează dupe orândurile ctitoricești și precum buna cuviință cere, a poruncit ca, pentru fiecare biserică, să se orânduiască câte doi epitropi, din care unul va fi din partea guvernului, iar celălalt, din partea celor ce au cădere de ctitori ai acelei Biserici; că amândoi acei epitropi vor administra veniturile, închiriind și arendând ecareturile și moșiile prin licitațiune înaintea Magistratului și în ființa ctitorilor; că, la începutul fiecărui an, în luna Ianuarie, să se înfățișeze la Magistrat socotelile pe anul trecut, spre a se cerceta față cu ctitorii și a se adevăra de mădularele celui Magistrat; asemenea să înfățișeze și bugetul ce vor alcătui de veniturile și cheltuelile anului următor, ca să se hotărască și aceasta de către magistrat, potrivit cu asezămintele ctitoricești și cu cele mai grabnice trebuințe din acel an... »;

Că, ca aplicare a aceluiași principiu, legea pentru organizarea autorităților administrative exterioare, prin

art. 20, îndatorează pe prefectul de județ ca să inspecteze instituțiunile de binefacere și, dupe delegațiunea Ministerului, chiar asezămintele autonome;

Că art. 44 și 128 din legea pentru organizarea comunelor urbane supune controlului consiliului comunal administrațiunea avutului asezămintelor și instituțiunilor de binefacere și de utilitate publică, aprobându-le bugetele și conturile, cu drept de apel la Ministerul de Interne;

Că aceasta fiind starea de drept a asezământului «Maica Domnului de la Dudu» să examinăm dacă bugetul acelu asezământ pe exercițiul 1914/15 este întocmit de conformitate cu actele de fundațiune;

Având în vedere că acest buget se prezintă cu următoarele venituri și cheltueli;

Venituri: 734000.—lei.	Cheltueli:
Ad-ția generală, biroul epitropiei și casieria	51550.—
Plata ctitorilor	24000.—
Paraclisul	28060.—
Sanatoriul	83888.50
Serviciul contencios	20795.—
» tehnic	2460.—
Serviciul silvyc domonial	73112.—
Ad-ția moșiei Mărăcinele	19660.—
» Hotelului «Minerva»	3530.—
Pentru construcții și reparații	12000.—
Ajutoare descendenților familiei fondatoare	78500.—
Burse și ajutoare de tot felul	196420.—
Diferite cheltueli	15000.—
Școalele Mărăcinele din Gabru	2250.—
Anuitatea împrumutului pentru construirea Bisericei	60000.—
Datorii rămase neachitate din exerciții închise	64651.10
Fonduri pentru deschidere de credite	823.40
Total general	734000.—

În ce privește suma de 60000 lei prevăzută în buget pentru reclădirea bisericii:

Considerând că din actele de fundațiune menționate mai sus — zăpisele din 1781 și testamentul din 1782 — rezultă învedereat că prima preocupare a fondatorilor a fost înzestrarea și chivernisirea bisericii;

Că, prin testamentul său, ctitorul Hagi Gheorghe Ion, arată dragostea și simțina ce a pus atât spre podoaba și întemeere Dumnezeștei biserici, cât și spre economiile ei silindu-le și adăogându-le;

Că numai prin economiile realizate, ctitorii și epitropii dupe vremi au putut reclădi biserica dărămată de marele cutremur din 1837, au dat subvențiuni pentru întreținerea școlii Lazăr-Otetelișeanu, au clădit externatul de fete, au dat subvențiuni pentru Spitalul Filantropia, au cumpărat moșii, au clădit biserica din comuna Maglavitu, Ospiciul de alienați din Craiova, au înființat școala Profesională într'un imobil cumpărat de biserică, au dat subvențiuni pentru alimentarea orașului cu apă, etc;

Că, mai ales acum, după ce biserica a fost dărămată, este inadmisibil ca pentru reclădirea ei să se prevadă numai 60.000 lei, iar pentru ajutoare ctitorilor, descendenților din ramura Hagi Gheorghe Ion, și pentru burse și ajutoare de tot felul la persoane străine, suma de 298.920 lei.

Că, chiar suma de 60000 lei — prevăzută în buget pentru reclădirea bisericii — a fost acum în urmă redusă la jumătate de ctitori și de epitropi, pentru a plăti datorii de 13066 lei iar restul să servească la alte ajutoare peste cei 298066 lei de mai sus

Considerând că această stare de lucruri fiind contrară actelor de fundațiune și biserica trebuind să fie reclădită cât mai curând posibil, este absolut necesar ca cel puțin o treime din veniturile asezământului să fie destinată pentru plata anuității împrumutului necesar cum și pentru creierea unui fond care să poată fi utilizat atât la reclădirea, cât și la înzestrarea bisericii după reclădirea ei;

În ce privește ajutoarele de tot felul acordate ctitorilor și descendenților lui Hagi Gheorghe Ion;

Considerând că fondatorul Hagi Gheorghe Ion, nu a orânduit nici plată nici ajutor fiului său Zamfirache, pentru osteneala lui ca ctitor; dimpotrivă, pentru casa ce se cuprinde în testament și în care avea să seaze el și copiii lui — casă care era proprietatea bisericii — ctitorul Zamfirache, a fost îndatorat să plătească chirie bisericii, din praznic în praznic, câte cinci oca ceară;

Că, prin testamentul său, Hagi Gheorghe Ion, face meric de la biserică câte 400 oca făină și 200 oca mălai pe an, numai fetelor sale Hrisanta și Zamfira, văduve cu copii sărmani, și după cum arată mai departe în testament, cu fete de măritat care n'au nici pâinea de toate zilele, ci cu strădania lui și milostenia Măriei Sale Alexandru Vodă au trăit până atunci;

Că, el mai dispune să fie ajutate la căsătorie nepoatele sale, la aceiaș vreme de neputință;

Că, rezultă până la evidență, din citatul testament, că fondatorul a înțeles să fie ajutați din veniturile bisericii numai descendenții săi adevărat lipsiți de mijloacele de viațuire;

Că, lucrând în spiritul aceluia act, ctitorii ce s'au urmat până la anul 1908 nu și-au prevăzut vre-o plată prin buget; că de atunci, sumele prevăzute pentru ctitori și pentru descendenții din ramura fondatorilor Hagi Gheorghe Ion, cresc din an în an, dupe cum te arată mai jos;

Anul	Ajutoare date descendenților din familie:	
1907/908	.....	62476.—
1908/909	.....	91700.—
1909/910	.....	70300.—
1910/911	.....	83230.—
1911/912	.....	132130.—
1912/913	.....	139985.—
1913/914	.....	156000.—

Că, din aceste ajutoare, iată partea care revine anual ctitorilor, în ultimile trei exerciții, în care abuzul cu aceste ajutoare este mai pronunțat:

Anul 1911/912		
Salariul ctitorilor	.....	24000.—
Ajutor ctitorilor Căp. B. Golfineanu	.....	10000.—
Idem " " "	.....	3000.—
Idem D-nei Emma Căp. Golfineanu soția ctitorului Golfineanu	.....	8000.—
Ajutor ctitorului I. Ralian	.....	3000.—
Idem " " "	.....	2000.—
Idem D-nei Elena Ralian, mama ctitorului Ralian	.....	9000.—
Idem, tot D-nei Elena Ralian, pentru căutarea sănătății	.....	2000.—
Idem, iarăș D-nei Elena Ralian	.....	2070.—
Total	.....	64070.—

Anul 1912/913		
Salariul ctitorilor	.....	24000.—
Ajutoare ctitorilor Căp. B. Golfineanu	.....	1500.—
Idem D-nei Emma Căp. B. Golfineanu	.....	8000.—
Idem D-nei Ralian	.....	9000.—
Idem D-nei Ralian pentru căutarea sănătății	.....	2000.—
Total	.....	44500.—

Anul 1913/914		
Salariul ctitorilor	.....	24000.—
Ajutor ctitorului I. Ralian	.....	3000.—
Idem D-nei Ralian	.....	9000.—
Idem D-nei Ralian pentru căutarea sănătății	.....	2000.—
Idem D-nei Emma Căp. Golfineanu	.....	8000.—
Idem " " "	.....	4000.—
Total	.....	50000.—

Că la suma de 50000 din exercițiul 1913/914, trebuie să mai adăogăm câte 6000 lei luați de fiecare ctitor cu poliță dela Banca Olteniei cu garanție de plată a așezământului, în plus, 500 lei primiți de D-na Emma Golfineanu, soția ctitorului Căp. B. Golfineanu, pentru nepotul său Teodor Kramm din Buda-Pesta, astfel că, în total, pe anul 1913, cei doi ctitori au luat dela așezământ, lei 62500.

Și această sumă de 62500 lei, încasată în anul 1913

dela Banca Olteniei, este cuprinsă în suma de lei 64651 bani 10, trecută în bugetul 1914/915 ca datorii rămase de plată din exerciții închise!!

Iată acum și adresele Epitropiei cu care intervine către Creditul Oltean și către Banca Olteniei, spre a împrumuta diferite sume de bani ctitorilor și altor persoane:

No. 576	Direcția Creditului Oltean
1913 Iunie 5	Loco
Vă rugăm să binevoiți a împrumuta D-lui Căp. B. Golfineanu, ctitorul acestui așezământ, suma de lei trei mii, contra poliță a D-sale, sumă pe care Epitropia se obligă a v-o achita integral în luna Aprilie 1914, din remunerația D-lui Golfineanu, ce i se va prevedea în bugetul viitor, în calitate de ctitor.	

No. 598	BANCEI OLTENIEI
1913 Iunie 10	Loco
Am onoare a vă ruga să bine-voiți a împrumuta D-lui Căp. B. Golfineanu, ctitorul acestui așezământ, suma de lei trei mii, contra poliță a D-sale, pe care ne obligăm a v-o achita integral la 10 Aprilie 1914, din remunerația D-lui Golfineanu, ce i se va prevedea în bugetul viitor, în calitate de ctitor.	

No. 924	BANCEI OLTENIEI
1913 Octombrie 6	Loco
Idem, idem aceiaș Bănci, suma de trei mii lei, a se achita de Epitropie tot la 10 Aprilie 1914, împrumutați d-lui Căp. B. Golfineanu.	

No. 925	BANCEI OLTENIEI
1913 Octombrie 8	Loco
Idem aceiaș Bănci, suma de lei trei mii, împrumutați d-lui Ion I. Ralian, ctitor, a se achita de Epitropie la 10 Aprilie 1914.	

No. 1051	BANCEI OLTENIEI
1913 Noembrie 5	Loco
Idem aceiaș Bănci suma de lei trei mii, împrumutați d-lui ctitor B. Golfineanu, a se achita de Epitropie la 10 Aprilie 1914.	

No. 1161	BANCEI OLTENIEI
1913 Decembrie 17	Loco
Idem aceiaș Bănci, suma de lei trei mii, împrumutați d-nei Elena I. Ralian, a se achita de Epitropie la 10 Aprilie 1914.	

No. 65	BANCEI OLTENIEI
1914 Ianuarie 20	Loco
Vă rugăm să bine-voiți a număra în contul acestei Epitropii câte lei șase mii, d-lor B. Rallea Golfineanu și Ion I. Ralian, ctitori ai acestui așezământ, obligându-ne ca să vi se achite de către această Epitropie această sumă de lei douăsprezece mii, în luna Aprilie 1914, până la care dată d-nii ctitori vor suporta procentele respective.	

No. 141	BANCEI OLTENIEI
1914 Februarie 5	Loco
Idem, idem, aceiaș Bănci suma de lei 500 împrumutați D-nei Emma B. Golfineanu, sumă acordată ca ajutor de studii nepotului său Kramm, (ungur) a se achita de Epitropie în luna Aprilie 1914.	

No. 216	BANCEI OLTENIEI
1914 Martie 17	Loco
Idem aceiaș Bănci, suma de lei 1500, împrumutați d-lui B. R. Golfineanu, ctitor, a se achita de Epitropie în luna Aprilie 1914.	

No. 286	BANCEI OLTENIEI
1914 Aprilie 16	Loco
Idem, aceiaș Bănci, suma de lei trei mii, împrumu-	

Așa în cât ajutoarele date ctitorilor și descendenților, unite cu cele ale particularilor apropie 5% din veniturile așezământului, pe când — după cum s'a arătat mai sus, — ele ating 1% la Eforia spitalelor civile și 2% la Epiropia spitalelor Sf. Spiridon;

Că, pentru a pune capăt risipei ce se face cu ajutoarele de tot felul, risipă care îngreunează reclădirea bisericii și împiedică dezvoltarea operelor de binefacere și de cultură, cari erau în intențiunea primilor ctitori, este absolut necesară ca statul să fixeze și în această privință un maximum de 5% din venituri, în limitele cărui să se poată acorda burse sau ajutoare la cei merițiți ori lipsiți de mijloace;

Considerând că statul în doita sa calitate de ctitor și de organ de control, este dator să ia cât mai neîntârziat măsuri pentru ca administrațiunea avutului așezământului să se facă conform orânduelilor ctitorești, astfel să se asigure atât reclădirea și întreținerea bisericii cât și dezvoltarea de binefacere și de cultură, începute de primii ctitorii;

Că, acest important așezământ, printr'o greșită interpretare dată legii de către Consiliul comunal depe vremi, a fost lipsit de un control eficace, în ce privește întrebuințarea veniturilor lui;

Că, deși rezultă din copiile de bugete înaintate Consiliului Administrativ că la aprobarea lor au luat parte și administratorul Cassei Bisericilor, ca delegat al Ministerului Instrucțiunii Publice, totuși îndreptare nu a fost; din contră, în ultimile trei exerciții, abuzul cu ajutoarele a mers crescând;

Că, pentruca un control serios să poată fi exercitat la aprobarea bugetului așezământului și ca influențele locale să fie înlăturate, este indispensabil ca, printr'o lege, acea aprobare să fie atribuită Adunării Deputaților, după cum se urmează pentru bugetele Eforiei Spitalelor civile din București și cel al Epiropiei Cassei Spitalelor și Ospiciilor Sf. Spiridon din Iași;

În ce privește creditul de lei 64.651 bani 10, prevăzut la capitolul 20 art. 399 al bugetului exercițiului 1914/1915;

Având în vedere că acest credit a fost înscris în buget pentru plata datoriilor rămase neachitate din exerciții închise;

Văzând dispozițiunile art. 205, 211, 212, 230 și 240 din legea asupra contabilității publice;

Considerând că, potrivit art. 240 citat, contabilitatea stabilimentelor publice de binefacere, ale căror bugete nu se aprobă de Adunarea Deputaților, este supusă regulilor prevăzute pentru contabilitatea comunelor rurale;

Că, art. 205, 211 și 212 sus menționate, prevăd că veniturile și cheltuelile nu se pot efectua decât în conformitate cu bugetul fiecărui exercițiu sau cu autorizațiunile extraordinare date în formele prevăzute de lege; că, atunci când creditele deschise prin buget nu sunt suficiente, se va face față cheltuelilor neprevăzute, prin deschiderea de credite extraordinare, cari se vor mărgini la cifra ce se va înscris la un articol special al bugetului și care se aprobă de autoritatea însărcinată cu aprobarea bugetului;

Că, potrivit art. 230 citat, numai pentru ordonanțele de plată rămase neachitate la închiderea anului financiar, se poate prevedea în noul buget o alocațiune pentru plata de cheltueli din exerciții închise;

Considerând că din tabloul aprobat de administratorii așezământului și de delegatul Ministerului Instrucțiunii Publice, rezultând că suma de lei 64.651 bani 10 reprezintă datorii provenite din cheltuelile făcute în exercițiul 1913/1914, peste prevederile bugetare și cu valoarea taxelor din legea contabilității publice, menționate mai sus, Ministerul nu poate aproba această alocațiune din buget, așa că apelul d-lui C. Golfinceanu, este în această privință întemeiat;

Iar în ce privește sporul de ajutoare cerut de apelanții; Constatând că rezultă din bugetele așezământului că s'a dat ajutoare apelanților ca descendenți ai lui Hagi Gheorghe Ion;

Că la acordarea de ajutoare acelor descendenți este necesar să servească drept criteriu gradul de rudenie, starea de lipsă în care se vor afla, precum și condițiunea lor socială;

Că, astfel fiind, apelanții pot primi ajutor din cei 5% ce se vor efecta pentru ajutorarea descendenților lipsiți de mijloace, întrucât vor face parte din această categorie;

Pentru aceste motive, Consiliul, în virtutea art. 7 lit. c. din legea sa organică:

Dă aviz ca Ministerul de Interne să admită în parte apelurile; să nu aprobe alocațiunea de lei 64.651 bani 10, dela cap. 20 art. 399 al bugetului; să ia dispozițiuni ca o treime a veniturilor Așezământului «Maica Domnului dela Dudu» să servească pentru plata anuității împrumutului și pentru alte cheltueli necesare la reclădirea bisericii; ca ajutoarele descendenților lipsiți de mijloace din familia donatoare să nu depășească 5% din venituri; ca și celelalte burse și ajutoare să nu întrecă nici ele 5% din venituri; ca să se desvolte instituțiunile de binefacere și de cultură ale așezământului; ca, printr'o lege, bugetul așezământului să fie supus aprobării Adunării Deputaților.

(ss) C. Lupu, G. Bogdan, A. Crăsnaru.

NOTĂ. — Publicăm această părere fiindcă e una din cele mai importante care s'a dat sau se va da vreodată de Consiliul administrativ. Pe cât această părere onorează pe cei care au dat-o, pe atât ne pare rău că, într'o țară ajunsă la oare care grad de dezvoltare, se pot petrece astfel de lucruri de ani întregi, fără ca acei care au puterea, să ia dispozițiunile cuvenite contra acelor care fac abuzuri.

Când o instituțiune a văzut crescând veniturile într'un mod atât de repede ca Madona Dudu din Craiova, cum rare ori s'a văzut la oricare alt așezământ din țară, este neadmisibil, ca să nu întrebuițăm alt calificativ mai aspru, ca în loc să se reconstruiască biserica cu economiile rezultând din creșterea veniturilor, să se facă împrumuturi și chiar pentru acele împrumuturi să se prevadă numai suma de 60.000 pentru amortizari, care și aceia a fost micșorată.

Un singur considerent s'ar mai fi putut adăoga la frumoasele considerente ale părerii consiliului administrativ, și el ar fi decisiv; 'l formulăm astfel:

«Considerând că domni boeri și negustorii țării noastre au făcut donațiuni de sute de ori mai importante de cât Hagi Gheorghe Ioan, și totuși nici unul din descendenții lor nu au și nu pretind să aibă veniturile pe care le trag descendenții lui Hagi Gheorghe Ioan din averea bisericii Madona Dudu».

Dar, orice ar fi, cu sau fără acest considerent, motivarea consiliului administrativ, este foarte de laudat, fiindcă tinde să purifice atmosfera bisericii Madona Dudu din Craiova, unde se pare că e trebuință de multă tămâe.

Cum ministerul de interne a aprobat părerea consiliului administrativ, sperăm că lucrurile regretabile aci semnalate, vor încetă pe viitor.

I. TANOVICIANU